

mesélős, visszafogottan moralizáló irodalmának egyik legfrissebb és legizgalmasabb fejleménye.

FALVAI MÁTYÁS

(*Palatinus Kiadó, Budapest, 2006,*
240 oldal, 2800 forint)

BURUS JÁNOS BOTOND:

Pethő Marcit elhagyja az Isten

Burus János Botond mindössze huszonöt éves, mellesleg elsőkötetes novellista, mégis úgy ír, mint egy harmincnyolc-egyvenes, s ez most nem csak annyit tesz, hogy írásművésze oly érett, mint egy két- vagy háromkötetes (mondhatnák ugyan ennél többet vagy kevesebbet is, de aki nem vérbeli író, az öt kötet után sem tart ott, ahol most Burus), hanem azt is jelenti, hogy ennek a korosztálynak, a mai majd' negyvenéveseknek az élményvilága jelenítődik meg a novellákban.

Azt nem mondtam még, hogy BJB Csíkszeredában született, oly korban, amikor Szovátán csak pártvillák sorjáztek a fenyők között, amikor a gyergyószentmiklósi bútorgyár még „vascsavaros íróasztalokat” exportált a Szovjetunióba

(*Sanyika*), amikor a szakáll és a hosszú haj vörös posztó volt a hatalom szemében, s nemcsak az iskolából dobhatták ki ezért az embert, de útlevelét sem adtak neki. Amikor Temesvárig vonatoztak le a fiúk, s onnan a Dunán át kellett tempózni, lehetőleg a víz alatt... Vagy lehetett szökni még a kukoricatáblákon át is, éjszaka, csak hát a határőrök is féltek, „ha a szél megmozdított egy ágat, kilótték rá az egész tárat, az egész hely búzlott, annyi volt a döglött kutya és a macska, nyúltemem is sok” (*Hatvanhat*). Csak hát ezekben az években az író még szenge gyermekeske, nyolcéves csupán, amikor Szeredában kítör az 1989-es „forradalom” (a széttört autók, égő dossziék és portrék emlékének lenyomata meg is jelenik a *Sanyika* című novellában), s hogy mégis ilyen hangsúlyosan a harmincas éveik végét taposó fiúk „szólnak meg” itt a leginkább, az három dologra enged következtetni. Vagy arra, hogy BJB ezzel a korosztállyal korzózott a legtöb-
bet a szeredai Petőfi utcában, vagy arra, hogy apa és fia rajongva szeretik egymást, vagy arra, hogy csak a harmincasok élete hömpölygött úgy, az abszurditást bőven termő kor(ok)on keresztül, hogy ezeknek az életeknek a „hordalékait” az író saját jelenének érezhette. S innen már csak egy ugrás lenne eljutni ah-

hoz a következtetéshez, hogy diktúra ide vagy oda, de akkor még törtétek említésre méltó dolgok. Ez persze így nem igaz, de van benne valami, gondoljunk csak arra, hogy Bodor Ádám novelláinak többsége szintén e korszak lenyomataként (is) értelmezhető.

Különbön nem véletlenül rángatom elő éppen Bodort, mert az ő novellái „diktáltak” először, legalábbis számomra, egy olyan olvasási technikát, mint amilyennel most, a fiatal Burusnál találkozom. Ilyen a rejtvény-szerű szövegépítkezés, amely azt kívánja az olvasótól, hogy minden szóra gondosan odafigyelve fejtse fel a novella teljes jelentését, mert lehet, hogy a két oldallal korábban leírt egyetlen szó világítja meg a végső csattanót. És az is közös Bodor és Burus novellistikájában, ahogyan elbizonytalanítják a novella jelentését, ugyanarról a történésről mást és mást állítanak a szereplők, így „kényszerítve” az olvasót saját novellaértelmezésének aktiválására (lásd a *CH3-CH2-OH*-t, illetve a kötet címadó novelláját).

No és a groteszk, ami ugyan Bodor novelláiban nem annyira, regényekben viszont annál inkább jelen van; ahogyan az érzések robbanásig feszülése nem szavakban, hanem groteszk tettekben ölt testet, az Burusnak a *Hal* vagy az *Elisabetta BiceRossi szeretne hazamenni* című novelláiban éppen úgy megtalálható.

Dehogyan beszélnek itt plagizálásról, Bodort amúgy sem lehet utá-

nozni, csak a párhuzamokra hívnám fel a figyelmet, amelyek nem csupán a szövegben érhetőek tetten, hanem az írói alapállásban is. Az ilyen íróról ugyanis azt feltételezi az ember, hogy partnerként kezeli az olvasót, bizodalma van benne.

Nos, ennek a bizalomnak a megéléte például a tehetség vízjele.

ORBÁN KINGA

(*FISZ – Erdélyi Híradó Kiadó,*
Budapest–Kolozsvár, 2005,
130 oldal, 1800 Ft)

NAGY GÁSPÁR – KISS IVÁN:

1956 fénylő arcai

50 éve, 1956. október 23-án, 14 óra 23 perckor a rádió bejelentette, hogy Piros László belügyminiszter mégis engedélyezi a körülbelül egy órával korábban még betiltott diáktüntetés megtartását a fővárosban. Pontban 15 órakor kezdetét vette a demonstráció a Petőfi-szobornál. Ezután a Bem térre, a Parlament elé, majd kettéválva a Sztálin-emlékműhöz és a Magyar Rádióhoz vonult az akkor már több mint kétszázezresre duzzadt tömeg. Ifjak, egyetemisták, fiatalok vonultak „romolthatatlan / fénylő arccal [...] örökre halhatatlanul”. Velük és általuk kezdődött a forradalom.